

Vergelijking van de landbouw in Vlaanderen en de EU: bedrijfseconomische indicatoren

Departement Landbouw en Visserij
afdeling Monitoring en Studie

Dirk Bergen
Boris Tacquenier

Vergelijking van de landbouw in Vlaanderen en de EU: bedrijfseconomische indicatoren

Dirk Bergen & Boris Tacquenier

Januari 2010

Rapport, 32 blz

Depotnummer: D/2010/3241/004

Departement Landbouw en Visserij
afdeling Monitoring en Studie
Ellipsgebouw (6de verdieping)
Koning Albert II - laan 35, bus 40
1030 Brussel
Tel. 02 552 78 20 - Fax 02 552 78 21
✉ e-mail: ams@vlaanderen.be

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt:

Bergen D. & Tacquenier B. (2009) *Vergelijking van de landbouw in Vlaanderen en de EU: bedrijfseconomische indicatoren*. Beleidsdomein Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel.

Wij doen ons best om alle informatie, webpagina's en downloadbare documenten voor iedereen maximaal toegankelijk te maken. Indien u echter toch problemen ondervindt om bepaalde gegevens te raadplegen, willen wij u graag hierbij helpen. U kunt steeds contact met ons opnemen.

Wilt u op de hoogte gehouden worden van onze nieuwste publicaties, schrijf u dan in op de AMS-nieuwsflash via de onderstaande link:

<http://www.vlaanderen.be/landbouw/studies/nieuwsflash>

**VERGELIJKING VAN DE LANDBOUW
IN VLAANDEREN EN DE EU:
BEDRIJFSECONOMISCHE
INDICATOREN**

Inhoudsopgave

INLEIDING	6
SELECTIE INDICATOREN	7
GEGEVENSBRON.....	9
1. DE EU-BENCHMARKING	10
1.1. Netto toegevoegde waarde per bedrijf (NTW).....	10
1.2. Netto bedrijfsinkomen (NBI)	11
1.3. Netto toegevoegde waarde per bedrijf per VAK.....	11
1.4. Netto bedrijfsinkomen per VAK	12
1.5. Productiviteit	13
1.6. Solvabiliteit	14
1.7. Schuldgraad.....	15
1.8. Liquiditeit	16
1.9. Rendement op activa	17
1.10. Overzichtsklassement EU-benchmarking en besluit.....	17
2. VERGELIJKING VAN DE INDICATOREN VOOR DE BELANGRIJKSTE BEDRIJFSTYPES IN VLAANDEREN	19
2.1. Netto toegevoegde waarde per bedrijf (NTW) en netto bedrijfsinkomen (NBI) per belangrijkste bedrijfstype	19
2.2. Netto toegevoegde waarde per bedrijf per VAK en netto bedrijfsinkomen per VAK per belangrijkste bedrijfstype	20
2.3. Productiviteit per belangrijkste bedrijfstype	21
2.4. Solvabiliteit per belangrijkste bedrijfstype	22
2.5. Schuldgraad per belangrijkste bedrijfstype	23
2.6. Liquiditeit per belangrijkste bedrijfstype	24
2.7. Rendement op activa per belangrijkste bedrijfstype	25
2.8. Overzichtsklassement belangrijkste bedrijfstypes onderling	26
ENKELE EINDBEMERKINGEN.....	28
BIBLIOGRAFIE	29
GEBRUIKTE AFKORTINGEN.....	30
BIJLAGE 1: Waarde economische parameters voor EU-benchmarking (2006)	31
BIJLAGE 2: Waarde economische parameters per bedrijfstype (Vlaanderen 2006)	32

Lijst van de figuren

Figuur 1: Netto toegevoegde waarde per bedrijf (2006)	10
Figuur 2: Netto bedrijfsinkomen (2006)	11
Figuur 3: Netto toegevoegde waarde per bedrijf per VAK (2006)	12
Figuur 4: Netto bedrijfsinkomen per VAK (2006).....	12
Figuur 5: Productiviteitsratio (2006).....	13
Figuur 6: Solvabiliteit (2006).....	14
Figuur 7: Schuldgraad (2006)	15
Figuur 8: Liquiditeitsratio (2006).....	16
Figuur 9: Rendement op activa (2006).....	17
Figuur 10: NTW en NBI per belangrijkste bedrijfstype (2006).....	19
Figuur 11: NTW/VAK en NBI/VAK per belangrijkste bedrijfstype (2006)	20
Figuur 12: Productiviteitsratio per belangrijkste bedrijfstype (2006).....	21
Figuur 13: Solvabiliteit per belangrijkste bedrijfstype (2006).....	22
Figuur 14: Schuldgraad per belangrijkste bedrijfstype (2006).....	23
Figuur 15: Liquiditeitsratio per belangrijkste bedrijfstype (2006).....	24
Figuur 16: Rendement op activa per belangrijkste bedrijfstype (2006).....	25

Lijst van de tabellen

Tabel 1: Overzichtsklassement EU-benchmarking (2006)	18
Tabel 2: Overzichtsklassement belangrijkste bedrijfstypes onderling (2006).....	26
Tabel 3: Poging tot eindbeoordeling van de bedrijfstypes (2006)	27

INLEIDING

In het Vlaamse toekomstplan “Vlaanderen in Actie” om tegen 2020 tot de 5 meest performante regio’s van Europa te behoren, is ook een passage over landbouw opgenomen: *“In 2020 heeft Vlaanderen een performante landbouw die de vergelijking met de Europese landbouweconomische topregio’s kan doorstaan”*.

Dit rapport heeft als doelstelling om een zinvolle en werkbare benchmarking te presenteren voor de Vlaamse landbouw. Er wordt voorgesteld dat het jaar 2006 als nulmeting zou fungeren.

Op basis van de jaarlijkse berekening van de geselecteerde parameters kan dan een tijdreeks worden opgebouwd op basis waarvan een opvolging of monitoring kan gebeuren. Tegen 2020 bevat deze reeks 15 jaarreeksen.

Voor de Vlaamse landbouw is in eerste instantie geopteerd voor een meting ten opzichte van een specifieke landbouw(regio)groep en voor een vergelijking op basis van (bedrijfs)economische parameters.

De basis voor het cijfermateriaal wordt geleverd door het Europese “Informatienet inzake landbouwboekhoudingen” (ILB), waaraan doorgaans gerefereerd wordt als het “Farm Accountancy Data Network” (FADN) of het “Réseau d’Information Comptable Agricole” (RICA). Het is een instrument waarmee het inkomen en de economische activiteiten van landbouwbedrijven en de impact van de in het kader van het GLB genomen maatregelen geëvalueerd (kunnen) worden. Het ILB verschaft op jaarbasis een “EU Farm Economic Overview” met informatie over bedrijfsinkomen, arbeidsgerelateerde aspecten en financiële structuur en besteedt aandacht aan enkele performantie-indicatoren van het landbouwbedrijf.

Uit de in dit “overzicht” gepresenteerde informatie kunnen een aantal indicatoren worden geselecteerd. De benchmarking gebeurt op lidstaatniveau (EU-25). Daarnaast kan ook vergeleken worden met de groep EU-oud (EU-15) en EU-nieuw (EU-10).

In de “EU Farm Economic Overview – Report 2006” wordt België gebenchmarkt ten opzichte van de andere EU-lidstaten (zonder Roemenië en Bulgarije). Vanuit FADN zelf is het uiteraard de bedoeling om deze oefening in de toekomst te kunnen doen met àlle (voorlopig 27) lidstaten.

Om dit rapport te kunnen realiseren zijn de boekhoudkundige gegevens herberekend voor Vlaanderen als regio en conform de ILB-methodologie.

De oorsprong van de gegevens is dus micro-economisch (bedrijfsniveau). Voor macro-economische indicatoren wordt verwezen naar de publicatie *Land- en tuinbouw in Vlaanderen 2009 – Landbouwindicatoren in zakformaat* (Platteau J. & Van Bogaert T. (reds.), 2009).

SELECTIE INDICATOREN

Voor landbouw is afgesproken om een beperkt aantal eigen indicatoren te identificeren en om zich op economisch vlak vooral te richten op een reeks bedrijfseconomische parameters.

Volgende 9 indicatoren uit de ILB-studie zijn als “pertinent” beoordeeld en zijn daarom voor deze benchmarking geselecteerd:

1. Netto toegevoegde waarde per bedrijf (NTW)
(of Farm Net Value Added (FNVA))
De indicator vertegenwoordigt de vergoeding van alle productiefactoren (land, kapitaal en arbeid), zowel bedrijfseigen als extern. De bruto toegevoegde waarde tegen marktprijzen resulteert uit het verschil tussen de eindproductiewaarde en het intermediair verbruik. Om de netto toegevoegde waarde tegen factorkosten te verkrijgen dienen nog de afschrijvingen afgetrokken en de “subsidies – taken (indirecte belastingen)” bijgeteld te worden.
2. Netto bedrijfsinkomen (NBI)
(of Farm Net Income (FNI))
Dit inkomen vergoedt het eigen werk, land en kapitaal van het landbouwbedrijf zowel als het ondernemersrisico. Het wordt verkregen wanneer van de netto toegevoegde waarde per bedrijf de interesten en andere financiële kosten, salarissen en huren (totaal externe factoren) betaald zijn en de “subsidies – taken” worden bijgeteld.
3. Netto toegevoegde waarde per bedrijf per voltijdse arbeidskracht (VAK) (op jaarbasis)
(of FNVA/Annual Working Unit (AWU))
Deze indicator is meer losgekoppeld van de bedrijfsgrootte door de netto toegevoegde waarde te bekijken per voltijdse arbeidskracht.
4. Netto bedrijfsinkomen per voltijdse arbeidskracht (VAK) (op jaarbasis)
(of FNI/AWU))
Deze indicator doet hetzelfde als de vorige maar ten aanzien van het netto bedrijfsinkomen.
5. Productiviteitsratio
Productiviteit zegt iets over de gerealiseerde output ten aanzien van de gebruikte input. Dit kan op verschillende manieren benaderd worden:
 - totale factor productiviteit: output ten opzichte van alle ingezette productiefactoren (kapitaal, arbeid, grond en gebruikte grondstoffen);
 - multi-factor productiviteit: output ten opzichte van een selectie van productiefactoren;
 - partiële productiviteit: ten opzichte van 1 productiefactor, meestal arbeid.Binnen het ILB is geopteerd voor de “multi-factor productiviteit”, waarbij overheidssteun niet in de berekening wordt meegenomen. Wanneer de “multi-factor” productiviteit groter is dan 1 wil dit zeggen dat alle inputs die gebruikt zijn in het productieproces gedekt worden door de gerealiseerde output.

6. **Solvabiliteit**
De solvabiliteit is de capaciteit van een bedrijf om zijn schulden terug te betalen met beschikbare cash of om zijn vaste uitgaven op lange termijn te dekken. Zij wordt hier weergegeven door de “eigen vermogen/totaal vermogen”-ratio op het einde van het boekjaar. Hoe hoger de ratio, hoe beter de kansen van een bedrijf om zijn schulden terug te betalen.

7. **Schuldgraad**
(gemeten binnen het ILB als de “uitstaande schuld ten opzichte van de netto waarde van een bedrijf”-ratio; de netto waarde van een bedrijf wordt verkregen door op het einde van het boekjaar de totale activa van een bedrijf te verminderen met de schulden)
Het is een financiële ratio die het relatieve aandeel aangeeft van de netto waarde en passiva die gebruikt zijn om te activa te financieren. Hoe lager de ratio, hoe kleiner het aandeel van activa dat gefinancierd wordt via leningen. Hij is gelijk aan de totale passiva gedeeld door de netto waarde op het moment dat de eindinventaris wordt opgemaakt. Wanneer de indicator gelijk zou zijn aan 1, dan zou dit betekenen dat de helft van de activa gefinancierd wordt door leningen.
Anderzijds kan de schuldgraad ook gezien worden als een maat voor de gedrevenheid om te investeren en daardoor ook te innoveren, wat daarom ook positief beoordeeld kan worden.

8. **Liquiditeit**
De liquiditeit geeft als ratio gemeten de relatie tussen de vlottende activa en vlottende passiva. In de vlottende activa zitten bijvoorbeeld ook het niet-fokvee, het kapitaal dat vastzit in voorraden en landbouwproducten, en ander omlopend kapitaal. De indicator geeft aan in welke mate het bedrijf aan zijn korte termijn financiële verplichtingen kan voldoen, in de vorm van voldoende activa die te allen tijde snel kunnen worden verkocht (met een minimum aan verlies).

9. **Rendement op activa**
Deze indicator geeft aan hoe rendabel de activa van het bedrijf worden ingezet om inkomen te genereren. Hij geeft een idee over wat terugverdiend wordt door de bedrijfsleider op schulden en netto ingezet kapitaal. Hij wordt gedefinieerd als de relatie tussen de netto toegevoegde waarde per bedrijf (NTW) en de gemiddelde activa over het beschouwde boekjaar.

GEGEVENSBRON

Het voor de vergelijking gebruikte cijfermateriaal is afkomstig van het Europese “Informatienet inzake landbouwboekhoudingen” (ILB). Het betreft een Europees systeem van jaarlijkse enquêtes bij een representatieve steekproef van landbouwbedrijven, waarbij structuur- en boekhoudkundige gegevens worden verzameld en geregistreerd. De toegepaste regels hebben tot doel om representatieve gegevens op te leveren volgens drie dimensies: regio, economische grootte en soort landbouwbedrijf. Het ILB is de enige bron van op Europees niveau geharmoniseerde micro-economische gegevens, omdat de toegepaste boekhoudkundige principes in alle lidstaten dezelfde zijn.

Het waarnemingsveld van het ILB betreft uitsluitend landbouwbedrijven boven een bepaalde minimale economische grootte (drempelwaarde, ondergrens), maar wel op dergelijke wijze dat het belangrijkste gedeelte van de landbouwactiviteiten van de lidstaten wordt meegenomen.

Een van de hoofddoelen voor het introduceren van een ondergrens is het waarnemingsveld te beperken tot commerciële landbouwbedrijven. Anders gezegd wordt gepoogd hierdoor een scheiding door te voeren tussen hobbyboeren en boeren die van hun bedrijf (moeten) leven. Alleen deze laatsten worden dan in het steekproefplan opgenomen.

Het Vlaamse onderdeel van het ILB is het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN). Het wordt beheerd door de Dienst Data van de afdeling Monitoring en Studie van het Departement Landbouw en Visserij. Het LMN vertegenwoordigt ongeveer 750 land- en tuinbouwbedrijven.

1. DE EU-BENCHMARKING

De overzichtstabel met de waarden van de geselecteerde economische paramaters per regio (Vlaanderen), lidstaat en deel van de Europese Unie (EU) is toegevoegd als Bijlage 1.

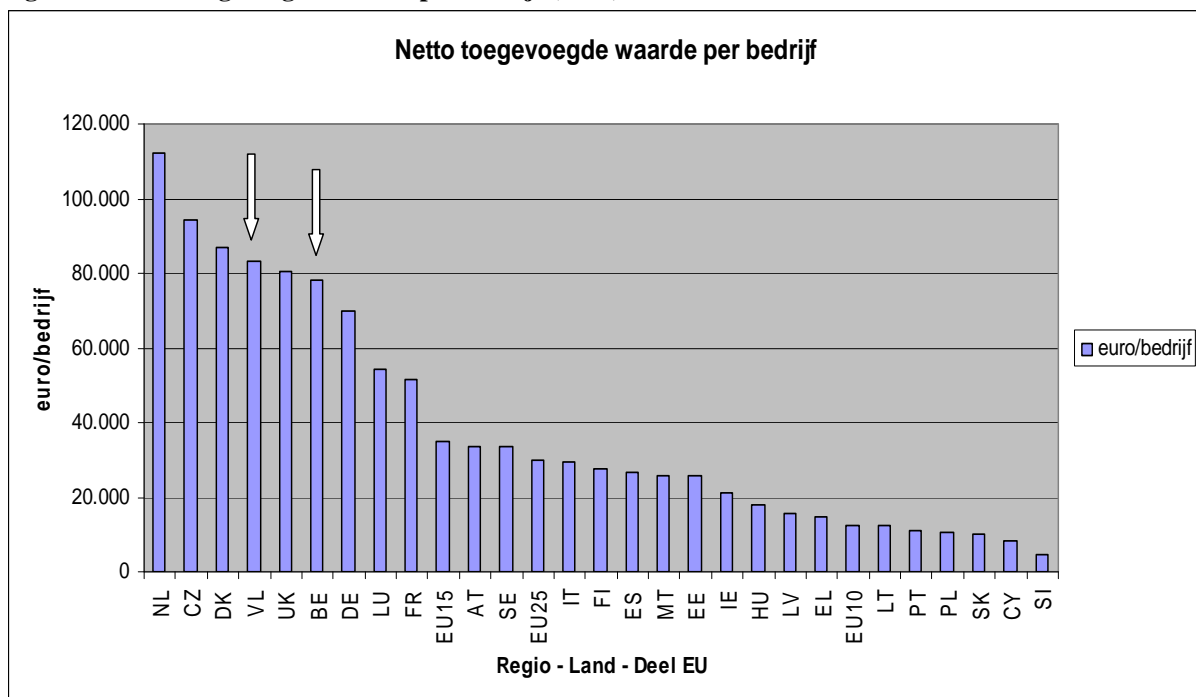
Zowel voor Vlaanderen als voor België in zijn geheel gebeurt de benchmarking ten opzichte van de andere 24 EU-lidstaten waarvoor dit cijfermateriaal beschikbaar is.

Het overzichtsklassement van de EU-benchmarking is weergegeven op het einde van dit hoofdstuk (Tabel 1). Daarin wordt ook Vlaanderen vergeleken met België als geheel.

1.1. Netto toegevoegde waarde per bedrijf (NTW)

Vlaanderen positioneert zich op de vierde plaats, na Nederland, Tsjechië en Denemarken. Het doet daarmee beter dan België in zijn geheel, dat ook het Verenigd Koninkrijk moet laten voorgaan. Duitsland, Luxemburg en Frankrijk volgen. Gemiddeld scoort de EU-15 (“oude” lidstaten) op deze parameter bijna 2,8 maal hoger dan de EU-10 (“nieuwe” lidstaten).

Figuur 1: Netto toegevoegde waarde per bedrijf (2006)

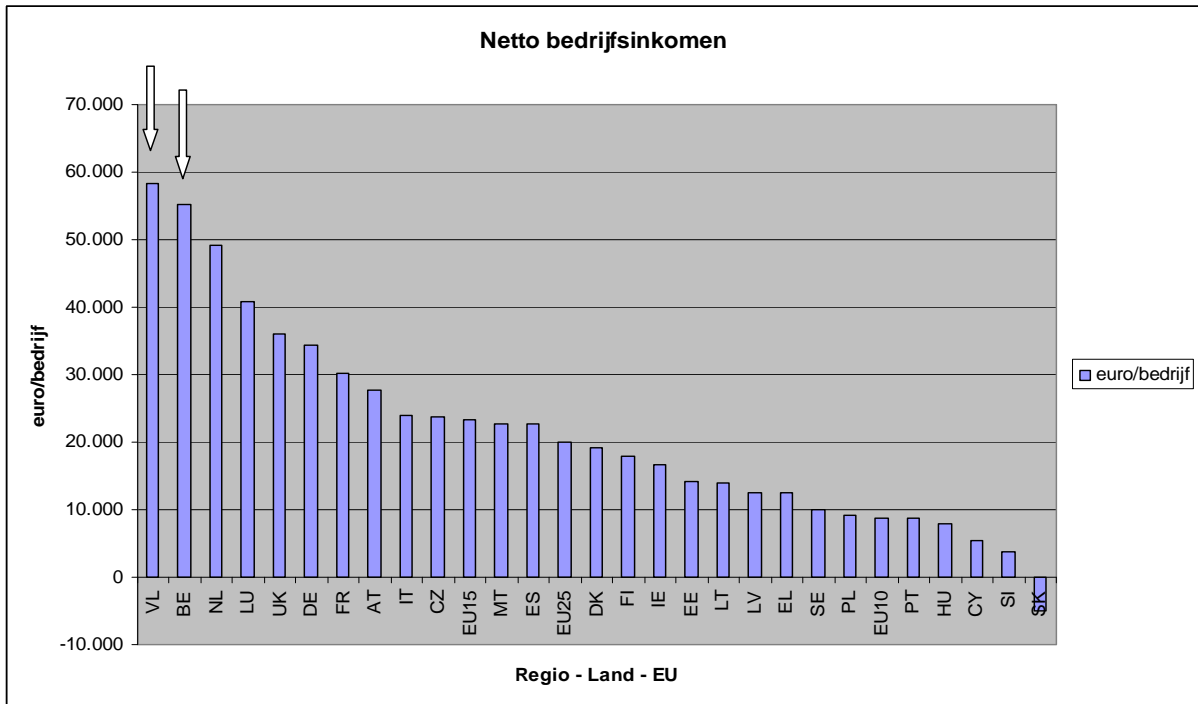

Bron: Europese Commissie (2009) en AMS/Eigen berekeningen

1.2. Netto bedrijfsinkomen (NBI)

Zowel Vlaanderen als België in zijn geheel gaan op dit vlak de andere EU-lidstaten vooraf. Eerste achtervolgers zijn de andere Beneluxlanden Nederland en Luxemburg. Daarna volgen het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Frankrijk. Het waardeverschil tussen de EU-15 en de EU-10 is voor deze parameter bijna even hoog als voor de NTW.

Figuur 2: Netto bedrijfsinkomen (2006)

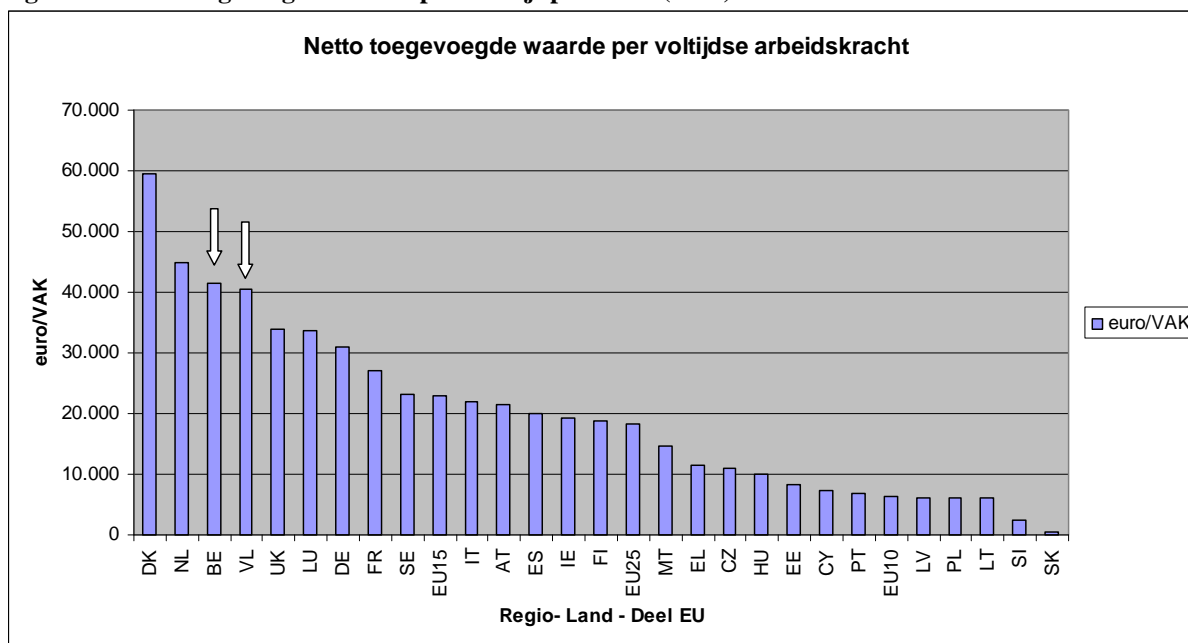

Bron: Europese Commissie (2009) en AMS/Eigen berekeningen

1.3. Netto toegevoegde waarde per bedrijf per VAK

Na Denemarken en Nederland komen België in zijn geheel en Vlaanderen op plaats drie. Het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Frankrijk en Zweden volgen. In vergelijking tot de EU-10 scoort de EU-15 gemiddeld 3,6 maal hoger.

Figuur 3: Netto toegevoegde waarde per bedrijf per VAK (2006)

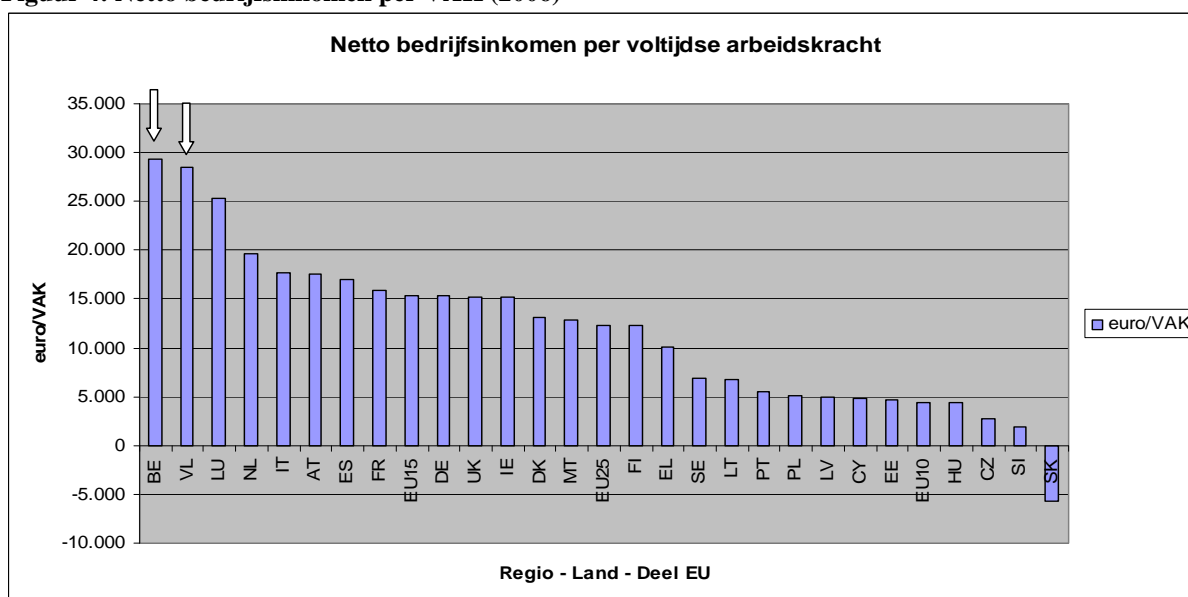

Bron: Europese Commissie (2009) en AMS/Eigen berekeningen

1.4. Netto bedrijfsinkomen per VAK

Ook per VAK gerekend is het netto bedrijfsinkomen zowel voor België als geheel als voor Vlaanderen hoger dan in de rest van de EU. Eerste achtervolgers zijn: Luxemburg, Nederland, Italië, Oostenrijk, Spanje en Frankrijk. Voor deze parameter scoort de EU-15 gemiddeld 3,4 maal beter dan de EU-10.

Figuur 4: Netto bedrijfsinkomen per VAK (2006)

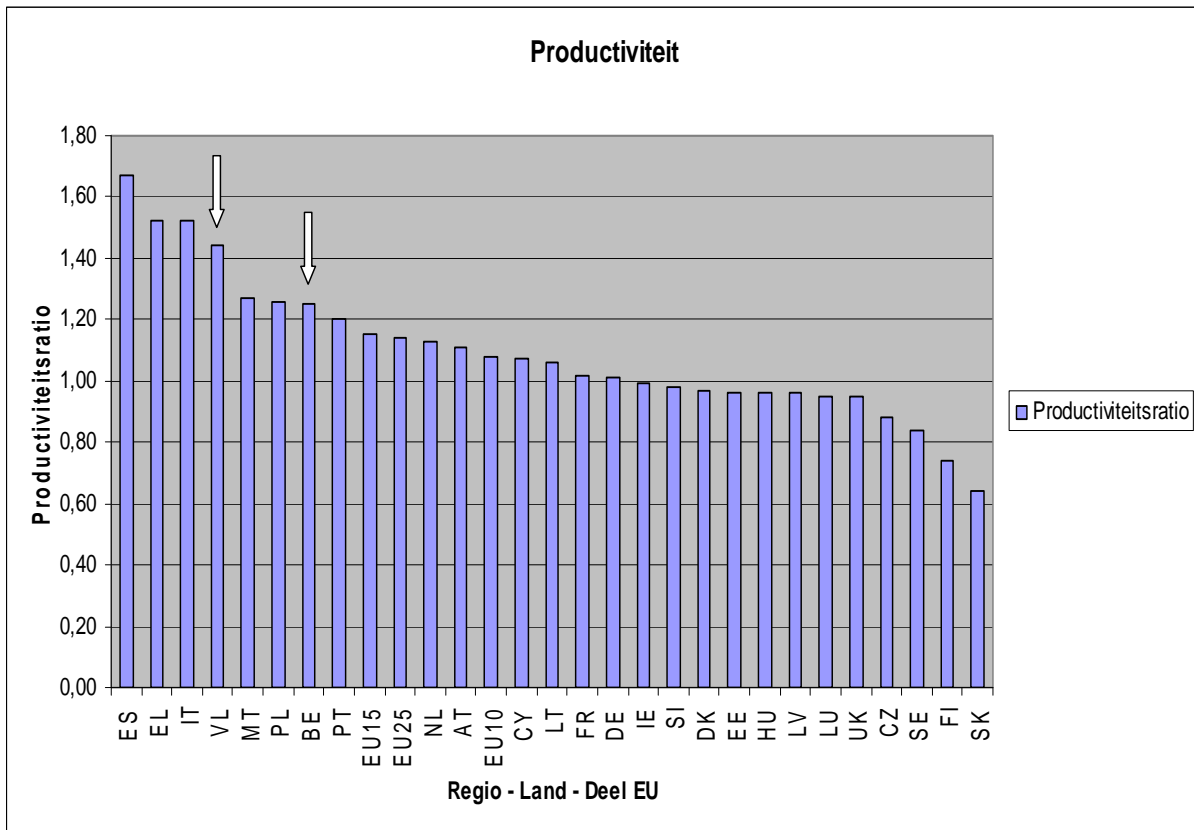
Bron: Europese Commissie (2009) en AMS/Eigen berekeningen

1.5. Productiviteit

Qua productiviteitsratio ligt Vlaanderen op plaats vier. Het wordt voorafgegaan door een aantal mediterrane landen, namelijk Spanje, Griekenland en Italië. België volgt iets verder in het klassement, op plaats zes, en moet nog Malta en Polen voor zich dulden.

De gemiddelde productiviteitsratio's voor de EU-15 en EU-10 liggen relatief dicht bij elkaar. De EU-15 doet het gemiddeld wel iets beter.

Figuur 5: Productiviteitsratio (2006)

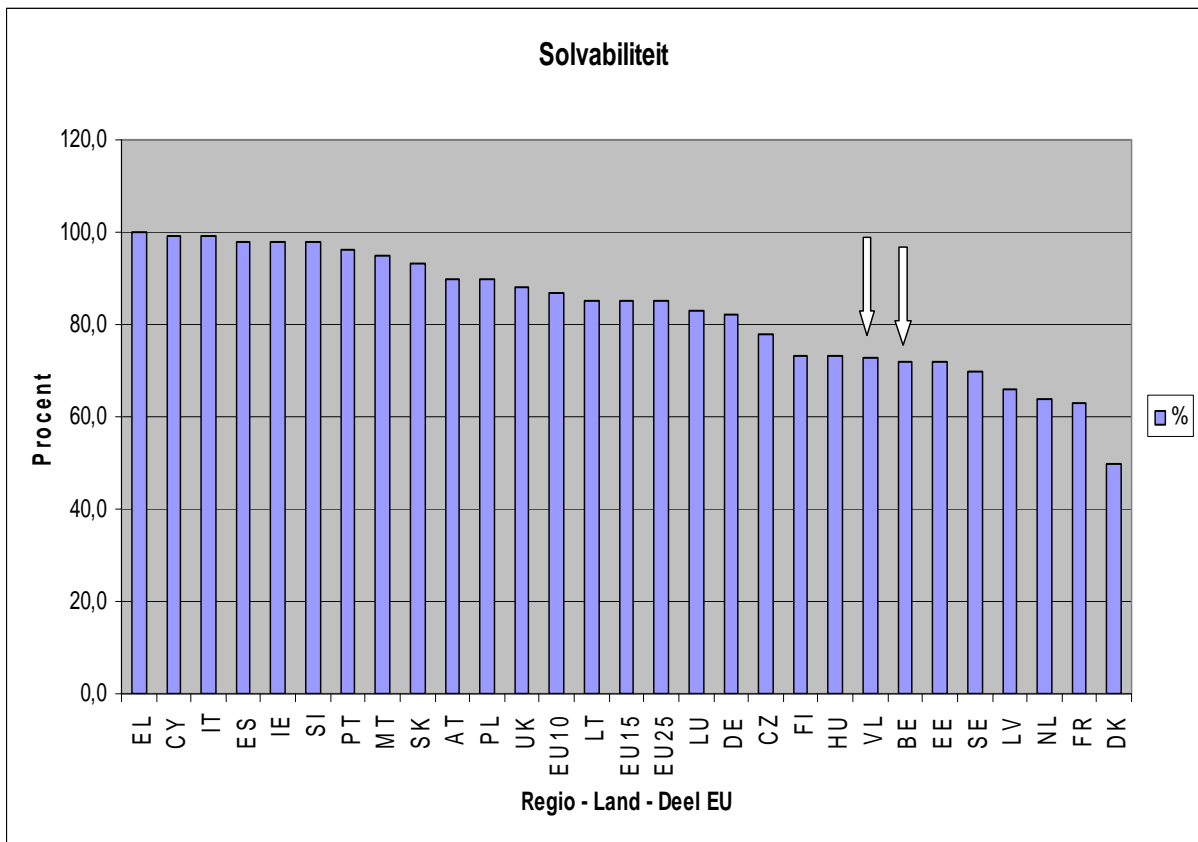
Bron: Europese Commissie (2009) en AMS/Eigen berekeningen

1.6. Solvabiliteit

Op het vlak van de solvabiliteit positioneert Vlaanderen zich op plaats negentien, dus redelijk achteraan in het Europese klassement. Vlaanderen doet het iets beter dan België als geheel. Estland, Zweden, Nederland, Frankrijk en vooral Denemarken hebben een lagere solvabiliteit.

Het valt op dat de gemiddelde waarden voor de EU-15 en de EU-10 niet zo ver uit elkaar liggen. Er is echter duidelijk veel heterogeniteit tussen de lidstaten die onder elk van deze groepen ressorteren.

Figuur 6: Solvabiliteit (2006)

Bron: Europese Commissie (2009) en AMS/Eigen berekeningen

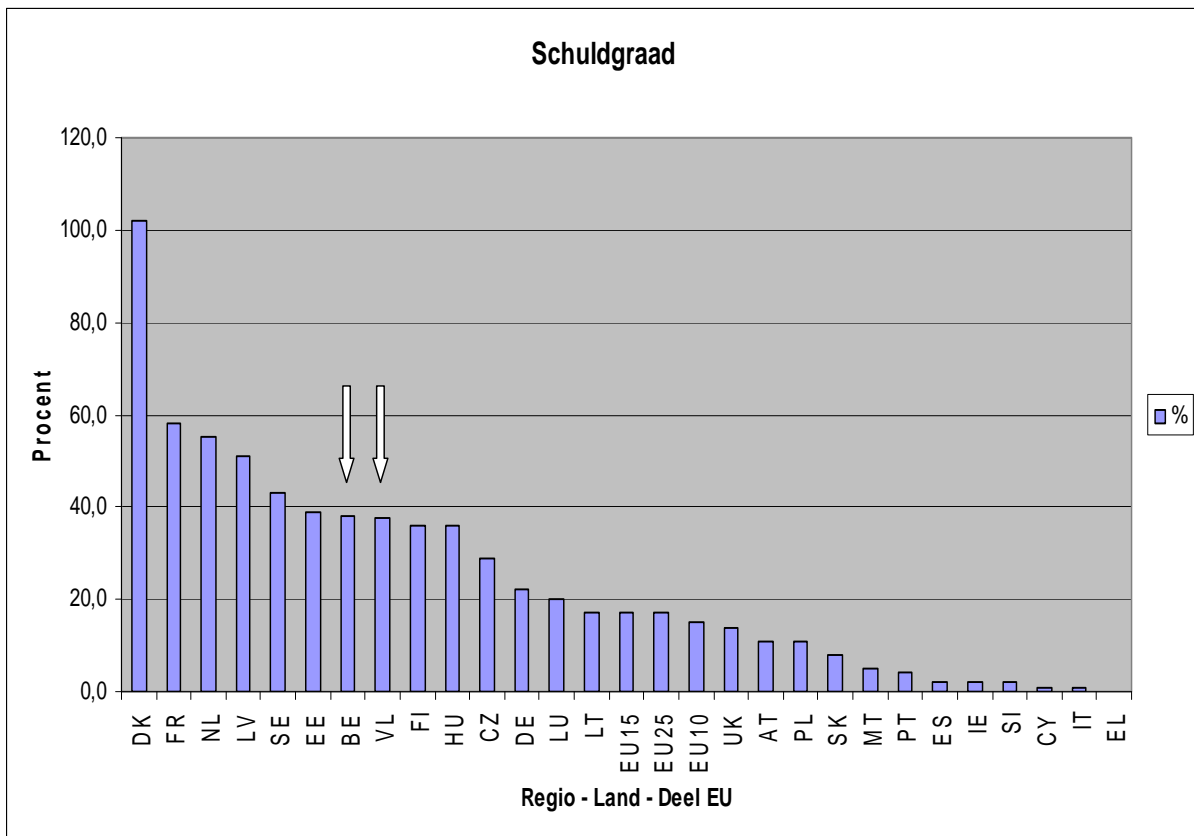
1.7. Schuldgraad

België in zijn geheel komt hier op plaats zeven, net zoals Vlaanderen (of op plaats 18 ingeval een zo laag mogelijke schuldgraad het streefdoel zou zijn).

Deze positionering buiten de top5 is enerzijds relatief goed nieuws, omdat het hier over de schuldgraad handelt en men daaruit een grotere crisisbestendigheid zou kunnen afleiden dan bijvoorbeeld Nederland. De schuldgraad is duidelijk veel hoger in Denemarken, en toch nog een stuk hoger in Frankrijk, Nederland, Letland, Zweden en Estland.

Anderzijds moet de schuldgraad ook gezien worden als een maat voor de gedrevenheid om te investeren en daardoor ook te innoveren, wat daarom ook positief beoordeeld kan worden. In dat geval mag de schuldgraad ook niet te laag uitvallen.

Figuur 7: Schuldgraad (2006)

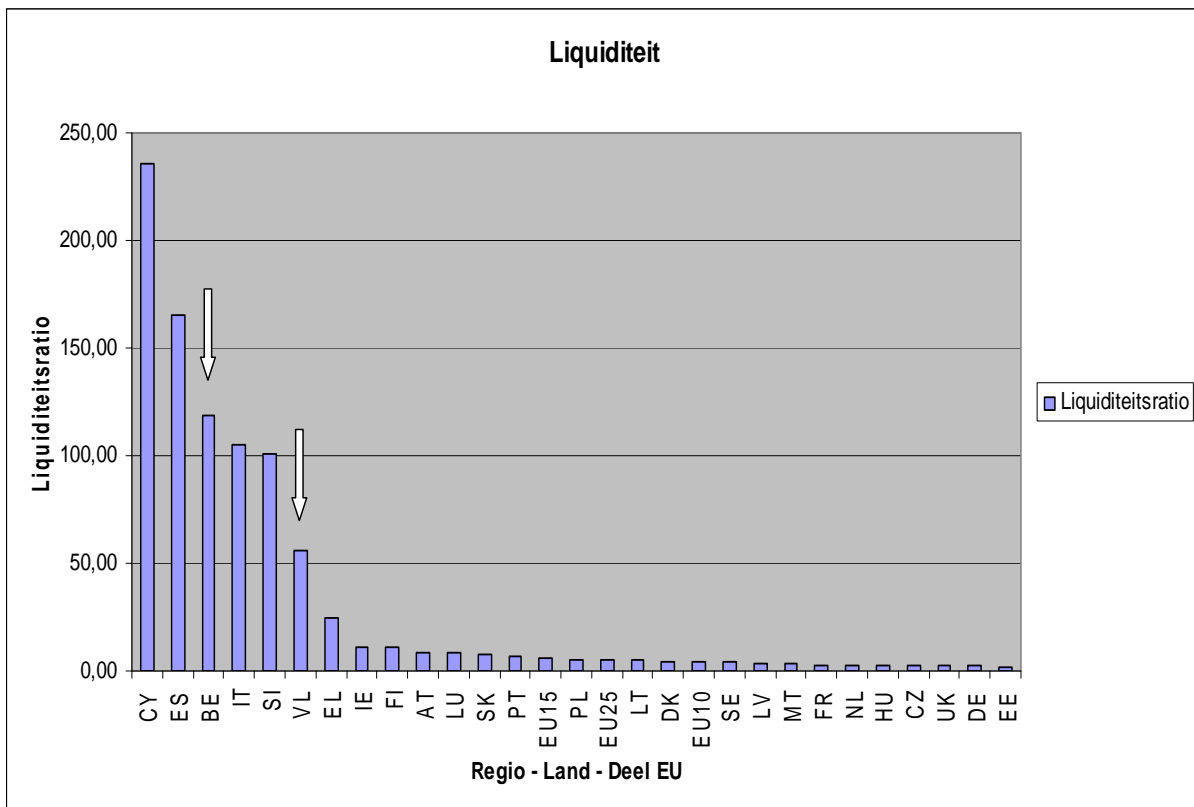
Bron: Europese Commissie (2009) en AMS/Eigen berekeningen

1.8. Liquiditeit

Zowel België als Vlaanderen bevinden zich in de kopgroep met een relatief hogere liquiditeitsratio. Alleen Cyprus en Spanje scoren hoger dan België als geheel. Italië en Slovenië scoren ook een stuk hoger dan Vlaanderen.

In de andere EU-lidstaten valt de liquiditeitsratio een heel stuk lager uit. Gemiddeld is de liquiditeitsratio in de EU-15 een stuk beter dan in de EU-10.

Figuur 8: Liquiditeitsratio (2006)

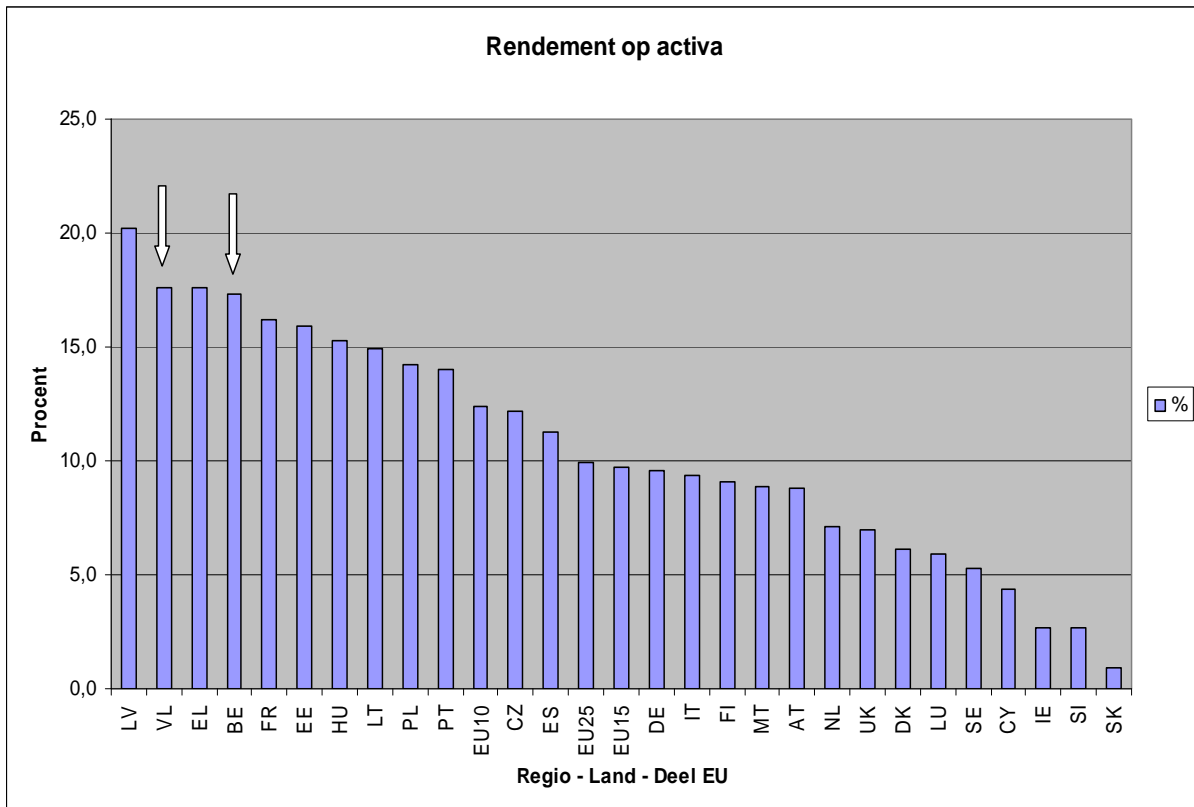
Bron: Europese Commissie (2009) en AMS/Eigen berekeningen

1.9. Rendement op activa

Met betrekking tot het rendement op activa bekleedt Letland de eerste plaats. Vlaanderen en Griekenland volgen samen op plaats twee. België komt op drie.

Opvallend is zeker dat de EU-10 hier beter doet dan de oudere lidstaten (EU-15). Zo wordt België gevolgd door Frankrijk, Estland, Hongarije, Letland en Polen.

Figuur 9: Rendement op activa (2006)

Bron: Europese Commissie (2009) en AMS/Eigen berekeningen

1.10. Overzichtsklassement EU-benchmarking en besluit

Het overzichtsklassement van de EU-benchmarking is weergegeven in Tabel 1. Bij deze tabel horen vooraf echter een reeks opmerkingen.

Zo verhullen de gemiddelden per land de soms erg belangrijke verschillen tussen sectoren en de nog grotere verschillen tussen individuele bedrijven. Daarnaast is het van belang om te beseffen dat het op bedrijfsniveau juist het samenspel tussen economische indicatoren is - eerder dan een individuele parameter op zich - dat maakt of een bedrijf goed functioneert. Bovendien zijn sommige parameters te interpreteren met enige behoedzaamheid: zo is een hoge liquiditeit nuttig om kortetermijnschulden te kunnen betalen, maar kan het geen doel op zich zijn om deze liquiditeit zo hoog mogelijk te houden. Wanneer deze te hoog is, wordt het

geld wellicht beter op een andere manier belegd of geïnvesteerd. Ten slotte moet ook gewezen worden op de methodologie. Zo kan het minimum aantal economische grootte-eenheden dat een landbouwbedrijf moet vertegenwoordigen om deel te kunnen uitmaken van het ILB erg verschillen tussen lidstaten. Dat wil zeggen dat naargelang van de lidstaat meer of minder kleine bedrijven worden uitgesloten. Dat heeft natuurlijk ook een invloed op de gemiddelde cijfers.

Tabel 1: Overzichtsklassement EU-benchmarking (2006)

Economische parameters	Klassement België t.o.v. 24 EU-lidstaten	Klassement Vlaanderen t.o.v. 24 EU-lidstaten	Klassement Vlaanderen t.o.v. België
Netto toegevoegde waarde (per bedrijf)	5	4	++
Netto bedrijfsinkomen	1	1	+
NTW/VAK	3	3	-
NBI/VAK	1	1	-
Productiviteit	6	4	++
Solvabiliteit	6	7	--
Schuldgraad	7	7	- of + (standpunt)
Liquiditeit	3	5	--
Rendement op activa	3	2	++

Bron: AMS/Eigen gegevens

Welke algemene besluiten kunnen uit de cijfers worden getrokken?

In vergelijking met de andere EU-lidstaten komt de Vlaamse en Belgische landbouw voor de meeste indicatoren toch al als erg performant voor de dag.

Het uitrekenen van deze indicatoren voor Vlaanderen heeft als gevolg dat de klassering meer genuanceerd kan worden. Zo scoort Vlaanderen enerzijds een stuk beter voor de indicatoren netto toegevoegde waarde (per bedrijf), productiviteit en rendement op activa. Anderzijds oogt de Vlaamse landbouw financieel iets kwetsbaarder met een duidelijk lagere liquiditeit.

Voor Vlaanderen (en België als geheel) vallen alleen de solvabiliteit (plaats 19) en de schuldgraad (plaats 7) buiten de Europese top-5. Wellicht moet in de toekomst daarom nog meer aandacht worden besteed aan het verbeteren van de solvabiliteit. Voor de schuldgraad ligt dat allicht complexer, gezien de koppeling met investeringen en innovatie.

Met betrekking tot de parameter netto bedrijfsinkomen (NBI) en NBI/VAK voert Vlaanderen (en ook België) het Europese klassement aan.

2. VERGELIJKING VAN DE INDICATOREN VOOR DE BELANGRIJKSTE BEDRIJFSTYPES IN VLAANDEREN

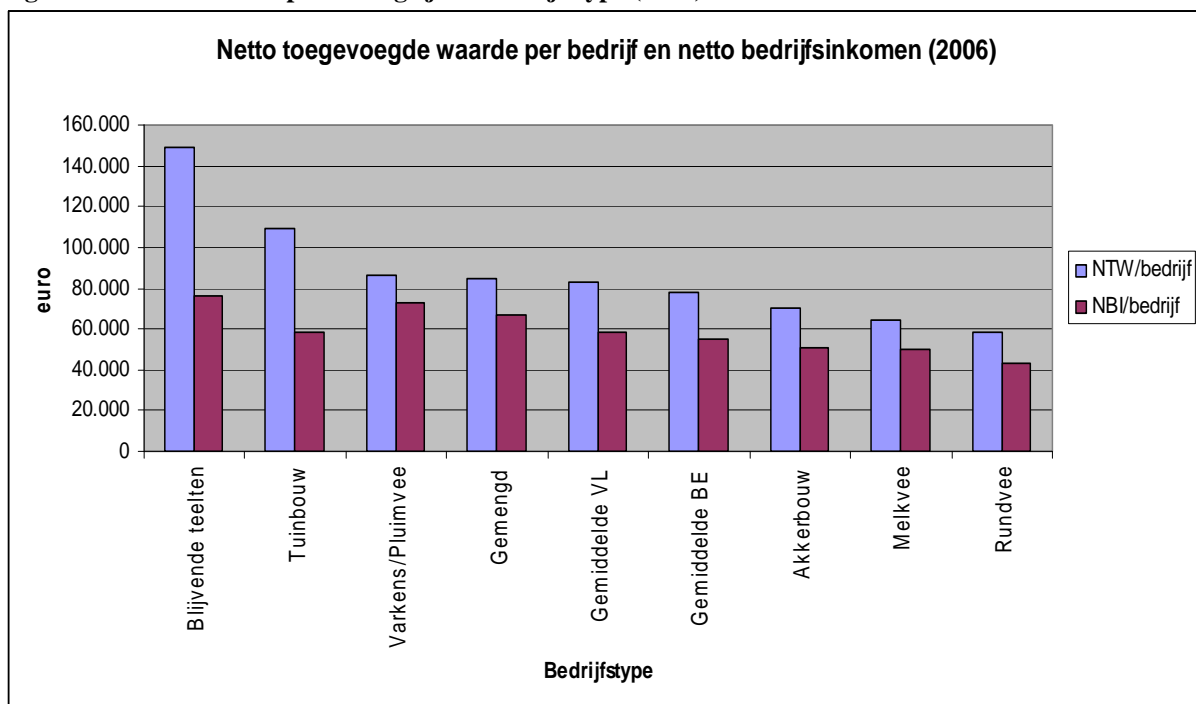
De overzichtstabel met de waarden van de geselecteerde economische parameters per belangrijkste bedrijfstype in Vlaanderen is toegevoegd als Bijlage 2 (voor het jaar 2006).

2.1. Netto toegevoegde waarde per bedrijf (NTW) en netto bedrijfsinkomen (NBI) per belangrijkste bedrijfstype

In 2006 was de netto toegevoegde waarde (per bedrijf) het hoogst voor de blijvende teelten en in de tuinbouw. Melkvee en rundvee scoorden voor deze parameter het laagst.

In Figuur 10 is te zien dat het netto bedrijfsinkomen ongeveer dezelfde tendens volgt, maar niet helemaal. Het NBI ligt een stuk lager. Het verschil tussen NTW en NBI is veel groter bij de blijvende teelten en de tuinbouw dan bij de andere geselecteerde belangrijke bedrijfstypes.

Figuur 10: NTW en NBI per belangrijkste bedrijfstype (2006)

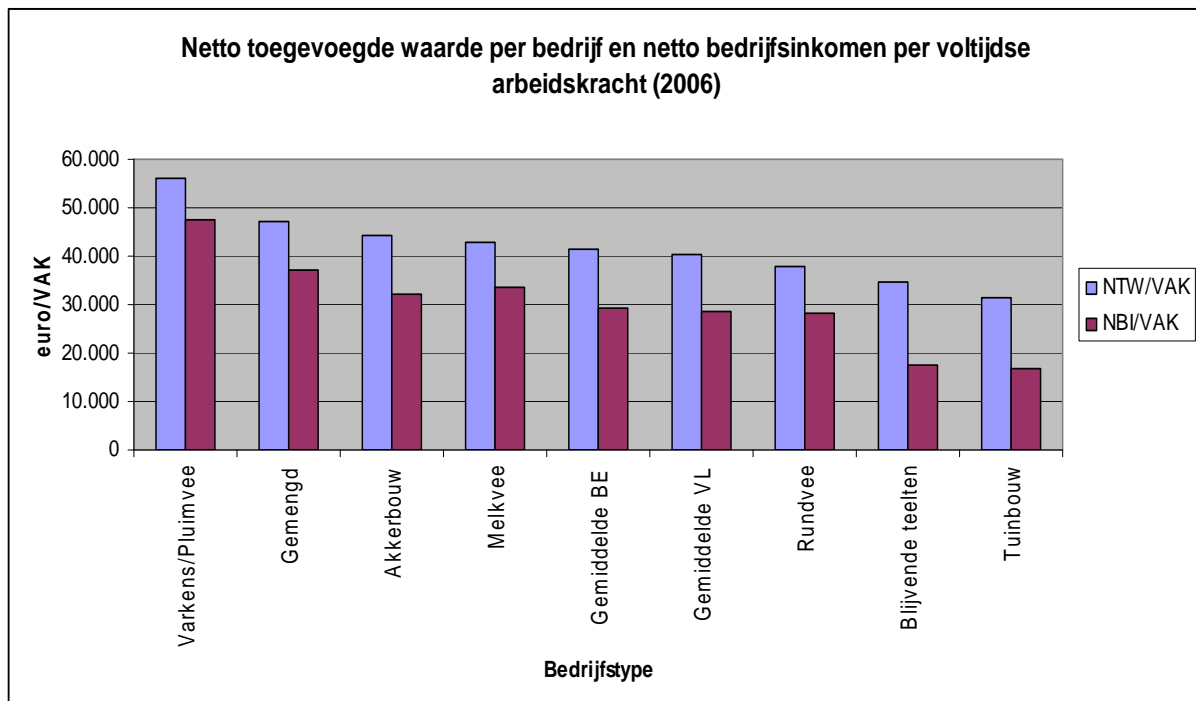
Bron: AMS/Eigen berekeningen

2.2. Netto toegevoegde waarde per bedrijf per VAK en netto bedrijfsinkomen per VAK per belangrijkste bedrijfstype

De NTW/VAK was in 2006 het hoogst voor varkens/pluimvee en gemengde bedrijven. Opvallend is zeker dat de gemiddelde waarden het laagst zijn bij blijvende teelten en in de tuinbouw.

Opnieuw volgt het NBI/VAK dezelfde trend (Figuur 11). Het feit dat het NBI/VAK bij de blijvende teelten en in de tuinbouw proportioneel lager ligt ten opzichte van de NTW/VAK heeft zeker te maken met het relatief hogere aantal voltijdse arbeidskrachten bij die twee bedrijfstypes.

Figuur 11: NTW/VAK en NBI/VAK per belangrijkste bedrijfstype (2006)

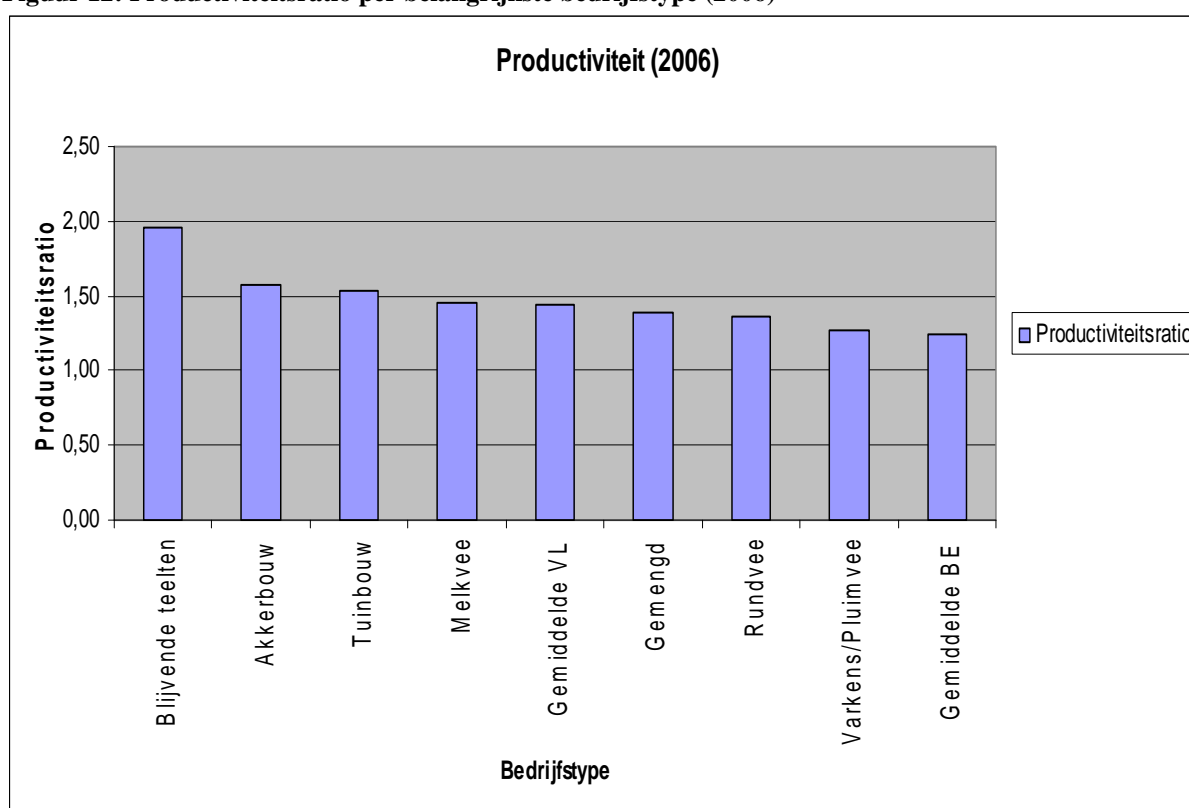
Bron: AMS/Eigen berekeningen

2.3. Productiviteit per belangrijkste bedrijfstype

Met betrekking tot de productiviteitsratio scoorden de blijvende teelten in 2006 gemiddeld het best. Ook de bedrijfstypes akkerbouw, tuinbouw en melkvee scoorden beter dan de gemiddelde ratio voor Vlaanderen van 1,44.

De bedrijfstypes gemengd, rundvee en varkens/pluimvee scoorden slechter dan het Vlaamse gemiddelde. Opvallend is wel dat in 2006 alle bedrijfstypes in Vlaanderen qua productiviteit beter scoorden dan het Belgische gemiddelde van 1,25.

Figuur 12: Productiviteitsratio per belangrijkste bedrijfstype (2006)

Bron: AMS/Eigen berekeningen

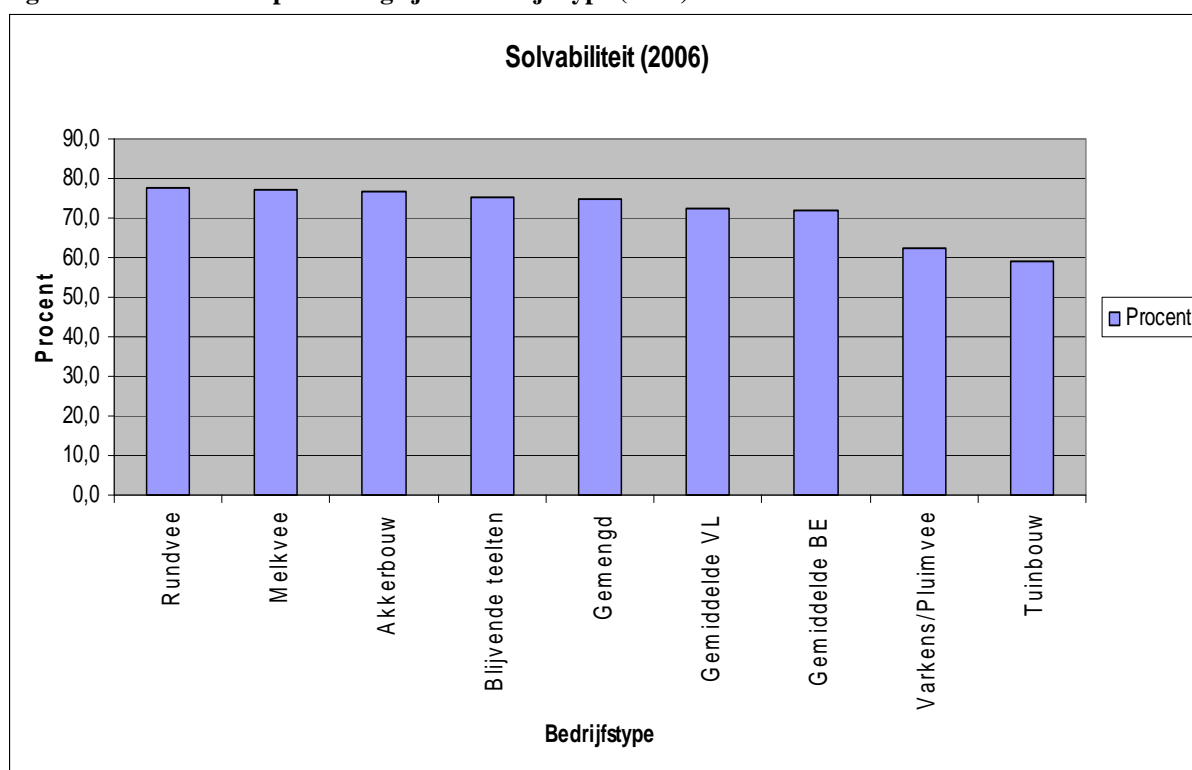
2.4. Solvabiliteit per belangrijkste bedrijfstype

Voor het jaar 2006 valt op dat de solvabiliteit in de tuinbouw (met 59,1%) en bij varkens/pluimvee (met 62,2%) duidelijk lager lag dan bij de andere geselecteerde belangrijke bedrijfstypes. Dit heeft het gemiddelde over alle bedrijfstypes ook naar beneden getrokken. Voor Vlaanderen was het gemiddelde 72,6%.

De solvabiliteit was het hoogst bij de bedrijfstypes melkvee (77,2%) en rundvee (77,5%).

België als geheel scoort met 72,0% iets slechter dan Vlaanderen.

Figuur 13: Solvabiliteit per belangrijkste bedrijfstype (2006)

Bron: AMS/Eigen berekeningen

2.5. Schuldgraad per belangrijkste bedrijfstype

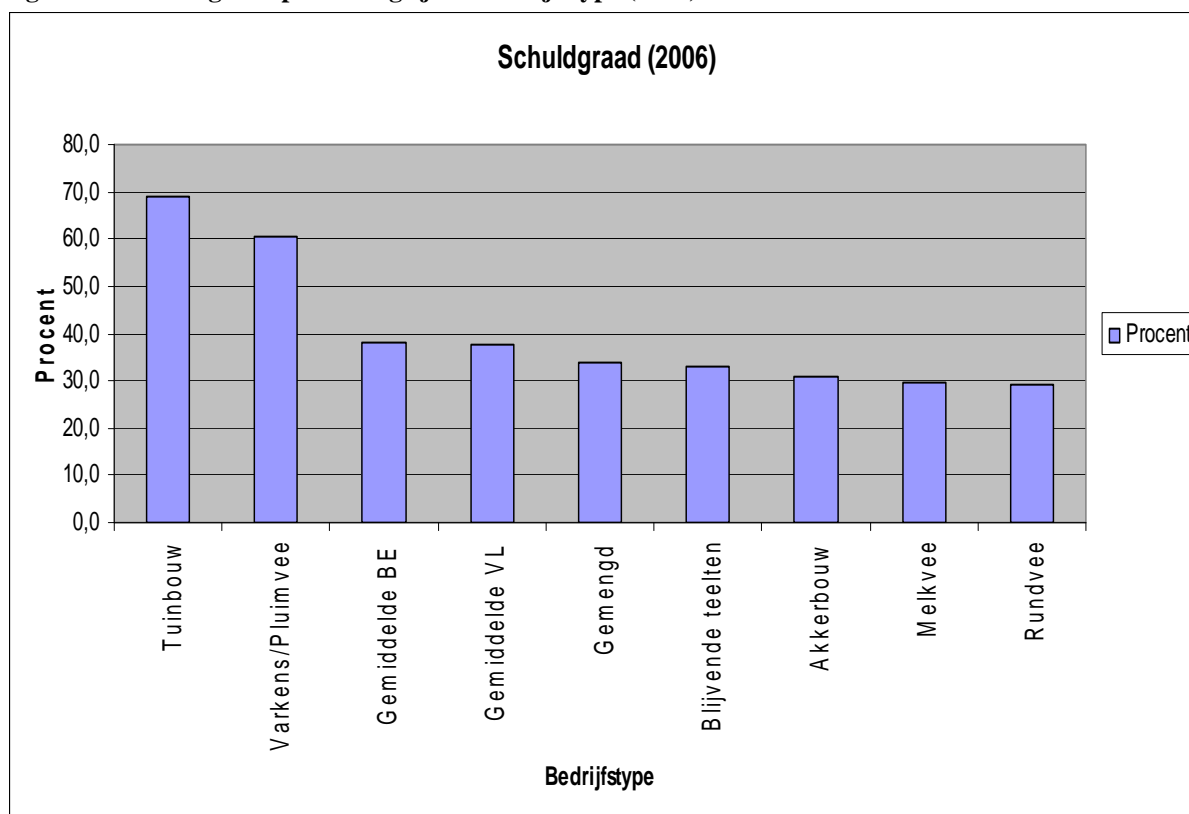
Gelet op de hoge kapitalisatiegraad in de tuinbouw wekt het geen verwondering dat de schuldgraad hier in vergelijking met de andere belangrijke bedrijfstypes het hoogst is (69,3%).

Het bedrijfstype varkens/pluimvee kwam in 2006 echter wel aardig in de buurt met 60,7%.

De andere belangrijke bedrijfstypes hadden een duidelijk lagere schuldgraad: 33,7% bij gemengde bedrijven, 30,8% bij akkerbouw, 29,5% bij melkvee, en 29,1% bij rundvee.

De schuldgraad voor België als geheel (38,0%) ligt erg dicht bij de schuldgraad voor Vlaanderen (37,8%).

Figuur 14: Schuldgraad per belangrijkste bedrijfstype (2006)

Bron: AMS/Eigen berekeningen

2.6. Liquiditeit per belangrijkste bedrijfstype

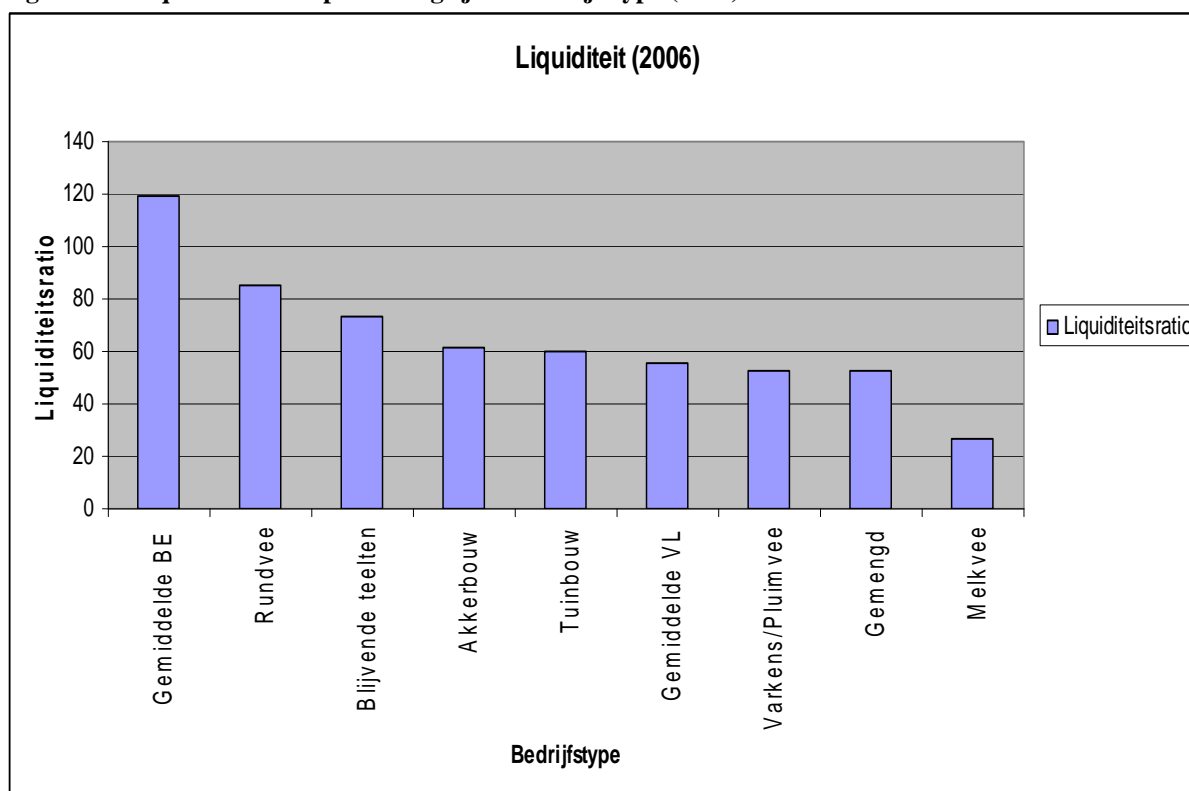
Uit de cijfers blijkt dat de liquiditeit in 2006 het hoogst was bij het bedrijfstype rundvee (ratio = 85,03). De blijvende teelten kwamen op de tweede plaats (ratio = 73,33).

In hetzelfde jaar was de liquiditeit duidelijk het laagst bij melkvee (ratio = 26,65%). Dit toont wellicht aan dat het in de melkveehouderij in die periode ook niet zo belangrijk was om een hoge liquiditeit aan te houden, aangezien van een relatief stabiel inkomen kon worden uitgegaan. De gemengde bedrijven kwamen in 2006 op de voorlaatste plaats (ratio = 52,73).

Gemiddeld lag de liquiditeitsratio voor de Vlaamse landbouwbedrijven in 2006 op 123,19.

Opvallend is ook het verschil tussen België (ratio = 119,02) als geheel en Vlaanderen (ratio = 55,76). Dit is in belangrijke mate ook toe te schrijven aan het verschillend belang van bepaalde bedrijfstypes: veel meer tuinbouw en varkens/pluimvee in Vlaanderen (bedrijfstypes die in 2006 doorwogen op de schuldgraad), ten opzichte van duidelijk meer rundvee en akkerbouw in Wallonië.

Figuur 15: Liquiditeitsratio per belangrijkste bedrijfstype (2006)

Bron: AMS/Eigen berekeningen

2.7. Rendement op activa per belangrijkste bedrijfstype

Qua rendement op activa scoorden de bedrijfstypes tuinbouw (28,5%), blijvende teelten (27,3%), varkens/pluimvee (20,5%) en akkerbouw (18,9%) beter dan het Vlaamse gemiddelde van 17,6%.

Onder het gemiddelde bleven de bedrijfstypes gemengd (14,9%), melkvee (12,4%) en rundvee (12,3%).

Het rendement op activa lag in Vlaanderen in 2006 iets hoger dan het gemiddelde voor België als geheel (17,3%).

Figuur 16: Rendement op activa per belangrijkste bedrijfstype (2006)

Bron: AMS/Eigen berekeningen

2.8. Overzichtsklasserment belangrijkste bedrijfstypes onderling

In Tabel 2 worden de verschillende bedrijfstypes door middel van een overzichtsklasserment met elkaar vergeleken.

Dit klasserment is interessant, maar laat daarom niet toe om daaruit objectief te besluiten dat bedrijven van een bepaald type het beter of slechter zouden doen dan andere. Dat is enerzijds het gevolg van het feit dat de voor de verschillende economische parameters verkregen rangschikingswaarden niet zo maar bij elkaar kunnen worden opgeteld en dat anderzijds niet duidelijk is welk gewicht aan de verschillende parameters mag worden toegekend. Ook moet erover gewaakt worden dat sommige verwante parameters (zoals NTW en NBI, en zoals NTW/VAK en NBI/VAK) geen onproportioneel effect uitoefenen op het eindresultaat.

Het klasserment laat in elk geval wel toe om voor de beschouwde bedrijfstypes en voor het jaar 2006 te duiden welke zwaktes zichtbaar zijn en zo nodig meer aandacht vereisen.

Tabel 2: Overzichtsklasserment belangrijkste bedrijfstypes onderling (2006)

	NTW per bedrijf	NBI	NTW per bedrijf/VAK	NBI/VAK	Productiviteit	Solvabiliteit	Schuldgraad	Liquiditeit	Rendement op activa
	euro	euro	euro/VAK	euro/VAK	ratio	%	%	ratio	%
Bedrijfstype									
Gemengd	4	3	2	2	5	5	3	6	5
Akkerbouw	5	5	3	4	2	3	5	3	4
Rundvee	7	7	5	5	6	1	7	1	7
Melkvee	6	6	4	3	4	2	6	7	6
Varkens/Pluimvee	3	2	1	1	7	6	2	5	3
Tuinbouw	2	4	7	7	3	7	1	4	1
Blijvende teelten	1	1	6	6	1	4	4	2	2

Bron: AMS/Eigen gegevens

Ondanks de problemen die zich voordoen, is het uiteraard toch verleidelijk om een poging tot eindbeoordeling te wagen. Het resultaat is weergegeven in Tabel 3. Voor de opstelling van het eindklasserment is teruggegrepen naar de vier (meest) klassieke indicatoren, namelijk de netto toegevoegde waarde, de solvabiliteit, de liquiditeit en het rendement op activa. In de kolom “eindklasserment” zijn de waarden van de rangschikkingen voor deze vier parameters bij

elkaar geteld. In de laatste kolom wordt de gemiddelde score weergegeven. Hoe lager deze score uitvalt, des te beter de klassering wordt geacht voor een bedrijfstype.

Vooraf wordt ook opgemerkt dat de bij deze beoordeling gebruikte indicatoren een gelijk gewicht krijgen toegewezen. In de praktijk is dat zeker geen evidentie.

Tabel 3: Poging tot eindbeoordeling van de bedrijfstypes (2006)

	NTW per bedrijf	Solvabiliteit	Liquiditeit	Rendement op activa	Eindklassement	Gemiddelde score
	euro	%	ratio	%	Som	Som/4
Bedrijfstype						
Gemengd	4	5	6	5	20	5,00
Akkerbouw	5	3	3	4	15	3,75
Rundvee	7	1	1	7	16	4,00
Melkvee	6	2	7	6	21	5,25
Varkens/Pluimvee	3	6	5	3	17	4,25
Tuinbouw	2	7	4	1	14	3,50
Blijvende teelten	1	4	2	2	9	2,25

Bron: AMS/Eigen gegevens

De tabel geeft aan dat het bedrijfstype blijvende teelten in 2006 qua economische prestatie als beste uit de bus komt (met 9 punten in het eindklassement of een gemiddeld klassement van 2,25). Het heeft deze plaats te danken aan het feit dat voor geen van de vier indicatoren slecht gescoord wordt. Ondanks een lage klassering voor solvabiliteit komt het bedrijfstype tuinbouw op plaats twee (met 14 punten of 3,50 gemiddeld).

Op de voet volgen de bedrijfstypes akkerbouw (met 15 punten of 3,75 gemiddeld), rundvee (16 punten of 4,00 gemiddeld) en varkens/pluimvee (17 punten of 4,25 gemiddeld).

De bedrijfstypes gemengd (20 punten of 5,00 gemiddeld) en melkvee (21 of 5,25 gemiddeld) sluiten de rangschikking af.

ENKELE EINDBEMERKINGEN

De oorsprong van het gebruikte cijfermateriaal is eerder micro-economisch (bedrijfsniveau), maar het feit dat deze informatie verwerkt wordt tot nationale gemiddelden geeft daaraan vooral een macro-economische betekenis.

Het is in elk geval de bedoeling de in dit rapport gepresenteerde informatie op jaarbasis te verzamelen, de evolutie ervan te monitoren en daar regelmatig over te rapporteren. Dat is in principe mogelijk, voor zover de “EU Farm Economics Overview” ook jaarlijks wordt gepubliceerd.

Op termijn wordt bezien of het nuttig en mogelijk is om voor de benchmarking van de Vlaamse landbouw binnen de EU ook andere dan economische indicatoren te identificeren en op te volgen. Daarbij wordt in eerste instantie gedacht aan milieu- en sociale indicatoren (als andere componenten van duurzaamheid) en aan gegevens met betrekking tot de handel.

Het optimisme met betrekking tot een eventuele uitbreiding naar een grotere reeks indicatoren moet wel enigszins worden getemperd omdat op dit moment erg onduidelijk is of de juiste informatie met een voldoende hoge frequentie (jaarlijks) beschikbaar kan worden gemaakt voor alle bij deze benchmarking betrokken EU-lidstaten.

BIBLIOGRAFIE

- Bergen D. (2009a) *Landbouwindicatoren voor opvolgen Vlaanderen in Actie*, Vlaamse Overheid, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, interne nota, 9 p.
- Bergen D. (2009b) *Leefbaarheid in de landbouw – Een werkbaar begrip?* Vlaamse Overheid, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, rapport, 79 p.
- Bernaerts E., Demuyck E. & Platteau J. (2008) *Productierekening van de Vlaamse land- en tuinbouw 2008*, Vlaamse Overheid, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, 10 p.
- Bernaerts E., Demuyck E. & Platteau J. (2009) *Productierekening van de Vlaamse land- en tuinbouw 2009*, Vlaamse Overheid, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, 10 p.
- Demuyck E. & Bernaerts E. (2005) *Regionale rekeningen van de landbouw*, Vlaamse Overheid, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, 45 p.
- European Commission (2008) *EU Farm Economics Overview - Report 2006*, 171st meeting of the Community Committee for the Farm Accountancy Data Network (FADN), voorlopige niet te verspreiden versie van het rapport, 47 p.
- European Commission (2009) *EU Farm Economics Overview – FADN 2006*, Directorate-general for agriculture and rural development, Directorate L. Economic analyses and evaluation, L.3. Analysis of the situation of agricultural holdings, rapport, 49 p.
- European Environment Agency (2005) *Agriculture and environment in EU-15 – the IRENA indicator report*, EEA Report No 6/2005, 128 p.
- Janssens J., Platteau J. & Samborski V. (2008) *Agrohandelsrapport 2007*, Vlaamse Overheid, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, 67 p.
- Platteau J., Van Bogaert T. & Van Gijsegem D. (reds.) (2008) *LARA – Landbouwrapport 2008*, Departement Landbouw en Visserij, 310 p.
- Platteau J. & Van Bogaert T. (reds.) (2009) *Land- en tuinbouw in Vlaanderen 2009 – Landbouwindicatoren in zakformaat*, Departement Landbouw en Visserij, 100 p.
- Van Bogaert T., Janssens J., Platteau J. & Samborski V. (2009) *Agrohandelsrapport 2008*, Vlaamse Overheid, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, 75 p.
- Vlaamse Overheid (2008) *vrind 2008 – Vlaamse Regionale Indicatoren*, Studiedienst van de Vlaamse Regering, 472 p.
- Vlaanderen in Actie (2009) *Vlaanderen vergeleken – Benchmarking van Vlaanderen 2008*, Studiedienst van de Vlaamse Regering, 58 p.
- Vriesacker M., Platteau J. en Van Gijsegem D. (reds.) (2007) *Landbouw in zakformaat – Land- en tuinbouw in Vlaanderen 2007*, Departement Landbouw en Visserij, 46 p.

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

VL	Vlaanderen
AT	Oostenrijk
BE	België
CY	Cyprus
CZ	Tsjechië
DE	Duitsland
DK	Denemarken
EE	Estland
EL	Griekenland
ES	Spanje
FI	Finland
FR	Frankrijk
HU	Hongarije
IE	Ierland
IT	Italië
LT	Litouwen
LU	Luxemburg
LV	Letland
MT	Malta
NL	Nederland
PL	Polen
PT	Portugal
SE	Zweden
SI	Slovenië
SK	Slowakije
UK	Verenigd Koninkrijk
EU-15	"Oude" lidstaten
EU-10	"Nieuwe" lidstaten
EU-25	EU zonder Bulgarije en Roemenië
NTW	Netto toegevoegde waarde (per bedrijf)
NBI	Netto bedrijfsinkomen
VAK	Voltijdse arbeidskracht
ILB	Informatienet inzake landbouwboekhoudingen
FADN	Farm Accountancy Data Network
RICA	Réseau d'Information Comptable Agricole
LMN	Landbouwmonitoringsnetwerk

BIJLAGE 1: Waarde economische parameters voor EU-benchmarking (2006)

Regio Land Deel EU	Netto toegevoegde waarde per bedrijf (NTW) euro	Netto bedrijfs- inkomen (NBI) euro	Netto toegevoegde waarde per bedrijf per voltijdse arbeids- kracht euro/VAK	Netto bedrijfs- inkomen per voltijdse arbeids- kracht euro/VAK	Productiviteit ratio	Solvabiliteit %	Schuldgraad %	Liquiditeit ratio	Rendement op activa %
VL	83.048	58.382	40.525	28.488	1,44	72,6	37,8	55,76	17,62
AT	33.788	27.690	21.353	17.499	1,11	90,0	11,0	8,26	8,8
BE	78.254	55.178	41.571	29.312	1,25	72,0	38,0	119,02	17,3
CY	8.364	5.470	7.420	4.853	1,07	99,0	1,0	235,61	4,4
CZ	94.026	23.826	10.992	2.785	0,88	78,0	29,0	2,69	12,2
DE	69.794	34.350	31.079	15.296	1,01	82,0	22,0	2,24	9,6
DK	86.968	19.222	59.464	13.143	0,97	50,0	102,0	4,34	6,1
EE	25.697	14.229	8.390	4.645	0,96	72,0	39,0	1,95	15,9
EL	14.821	12.449	11.481	10.118	1,52	100,0	0,0	24,59	17,6
ES	26.656	22.659	20.034	17.030	1,67	98,0	2,0	165,30	11,3
FI	27.664	17.941	18.881	12.245	0,74	73,0	36,0	10,86	9,1
FR	51.574	30.230	27.168	15.924	1,02	63,0	58,0	2,94	16,2
HU	18.076	7.930	9.939	4.360	0,96	73,0	36,0	2,74	15,3
IE	21.159	16.722	19.149	15.133	0,99	98,0	2,0	11,19	2,7
IT	29.514	23.952	21.883	17.759	1,52	99,0	1,0	105,10	9,4
LT	12.530	13.976	6.014	6.709	1,06	85,0	17,0	5,38	14,9
LU	54.295	40.916	33.668	25.372	0,95	83,0	20,0	8,18	5,9
LV	15.731	12.490	6.158	4.889	0,96	66,0	51,0	3,80	20,2
MT	25.840	22.691	14.644	12.859	1,27	95,0	5,0	3,78	8,9
NL	112.397	49.253	44.867	19.661	1,13	64,0	55,0	2,92	7,1
PL	10.706	9.087	6.028	5.116	1,26	90,0	11,0	5,45	14,2
PT	11.041	8.756	6.882	5.458	1,20	96,0	4,0	6,64	14,0
SE	33.696	10.048	23.289	6.944	0,84	70,0	43,0	4,11	5,3
SI	4.592	3.668	2.447	1.955	0,98	98,0	2,0	100,69	2,7
SK	10.241	-101.158	581	-5.739	0,64	93,0	8,0	7,69	0,9
UK	80.595	36.113	33.955	15.214	0,95	88,0	14,0	2,26	7,0
EU15	34.978	23.353	23.008	15.361	1,15	85,0	17,0	5,55	9,7
EU10	12.570	8.772	6.404	4.469	1,08	87,0	15,0	4,15	12,4
EU25	29.708	19.924	18.289	12.266	1,14	85,0	17,0	5,41	9,9

Bron: Europese Commissie (2009) en AMS/Eigen berekeningen

BIJLAGE 2: Waarde economische parameters per bedrijfstype (Vlaanderen 2006)

	Netto toegevoegde waarde per bedrijf (NTW)	Netto bedrijfsinkomen (NBI)	Netto toegevoegde waarde per bedrijf per voltijdse arbeidskracht	Netto bedrijfsinkomen per voltijdse arbeidskracht	Productiviteit	Solvabiliteit	Schuldgraad	Liquiditeit	Rendement op activa
	euro	euro	euro/VAK	euro/VAK	ratio	%	%	ratio	%
Bedrijfstype									
Gemengd	84.927	66.809	47.160	37.099	1,39	74,8	33,7	52,73	14,9
Akkerbouw	70.363	51.177	44.211	32.156	1,58	76,4	30,8	61,31	19,4
Rundvee	58.344	43.327	37.781	28.056	1,36	77,5	29,1	85,03	12,3
Melkvee	64.308	50.362	43.019	33.690	1,45	77,2	29,5	26,65	12,4
Varkens/Pluimvee	85.935	72.988	56.079	47.631	1,27	62,2	60,7	52,82	20,5
Tuinbouw	108.953	58.553	31.489	16.923	1,54	59,1	69,1	59,73	28,5
Blijvende teelten	149.184	75.773	34.783	17.667	1,96	75,1	33,1	73,33	27,3
Gemiddelde VL	83.048	58.382	40.525	28.488	1,44	72,6	37,8	55,76	17,6
Gemiddelde BE	78.254	55.178	41.571	29.312	1,25	72,0	38,0	119,02	17,3

Bron: AMS/Eigen berekeningen